

Tradiční oděv Romů

Příchod do Evropy – oděv s orientálním vlivem:

- turbany, ovinuté kusy látky, šperky v uších

Od 16. století vliv evropské módy

Od 20. století velký vliv komerčního oděvu

- Ženy nosí kalhoty, oblíbené pestré lesklé oděvy

Obecné charakteristické rysy romského oděvu:

- získávání obnošených šatů a jejich úprava
- pestrost barev i vzorů

NELZE POUŽÍVAT TERMÍN TRADIČNÍ KROJ

Der Fischeverfrachter.

Faktory ovlivňující specifika romského oděvu

- způsob života (kočovní, usedlý, město, vesnice)
- sociální zázemí
- segregace, integrace nebo asimilace
- příslušnost k subetnické skupině Romů

Klasifikace romského oděvu

OBVYKLE SE NEDÁ UPLATŇOVAT KLASIFIKACE PRO LIDOVÝ ODĚV

Sváteční x pracovní – Romové měli často pouze jeden oděv

Letní x zimní – v zimě více vrstev, obuv

Mužský x ženský – některé části společné (vesta, kabát), ukazatelem rodinné hierarchie sukně (kalhoty) a šátek (klobouk)

Dětský oděv prakticky neexistoval

Oděv Romů na českém území

- čeští Romové, Sinti – přejímání z městského prostředí
- moravští Romové – přejímání místních krojových součástí a prvků
- slovenští Romové – tradiční střihy, kombinace s místními prvky
- olašští Romové – nejkonzervativnější, především ženský oděv

Oděv ženský

- Sukně
 - dvouzástěrový (= přední a zadní sukně)
 - jednozástěrový typ (vepředu sešité na zavazování, pouzdrový, kolový střih)
 - zdobeno volány, všitými klíny, z různých druhů a typů látek, textilními aplikacemi, flitry
 - usedlí – minimální délka pod kolena, libovolný střih = *rokla*
 - kočovní – široká, po kotníky = *cocha*
několik vrstev na sobě

- Vnitřní kapsa = *posoť, žeba*
- kočovné Romky
- všitá nebo na zavázání
- na vše potřebné, tj. karty, cigarety, peníze, byliny, hrníček, ale i slepice

- Halenka = *vizitka, gad*
 - stříh podélné i příčné pončo,
 - raglán (Balkán)
 - dlouhý rukáv, široký, nabíraný do manžety
 - zapínání ke krku
 - výrazné barvy a vzory
- Vesta
 - Balkán dlouhé, zdobené korálky a textilní aplikací

- Šátek
 - s třásněmi i bez třásní, Balkán – zdobení penízky
 - obvykle rostlinný vzor
 - na přehození větší rozměr, kašmír, vlna = *dikhlo*
 - na hlavu menší rozměr, kašmír, umělé vlákno = *khosno*

- Zástěra = *leketa*
- přes sukni
- u vdaných žen → vaření, těhotenství
- střih rovný i zakulacený
- obvykle do pasu
- ozdobné prvky, volány, kapsy

- Plachta = *zajda, lepeda*
- pruh látky uvazovaný na hrudi
- nošení malých dětí, topiva, nákupu, zboží na prodej
- jako ochrana proti počasí

Mužský oděv

- Více vliv majority => méně tradičních součástí
- Košile = *gad*
 - různé střihy
 - Balkán vliv lidového oděvu
 - červená, zlatá barva

- Vesta
 - do pasu nebo dlouhá (Balkán, zdobená textilní aplikací)
 - vajdovská s odznaky moci:
předávaná generačně

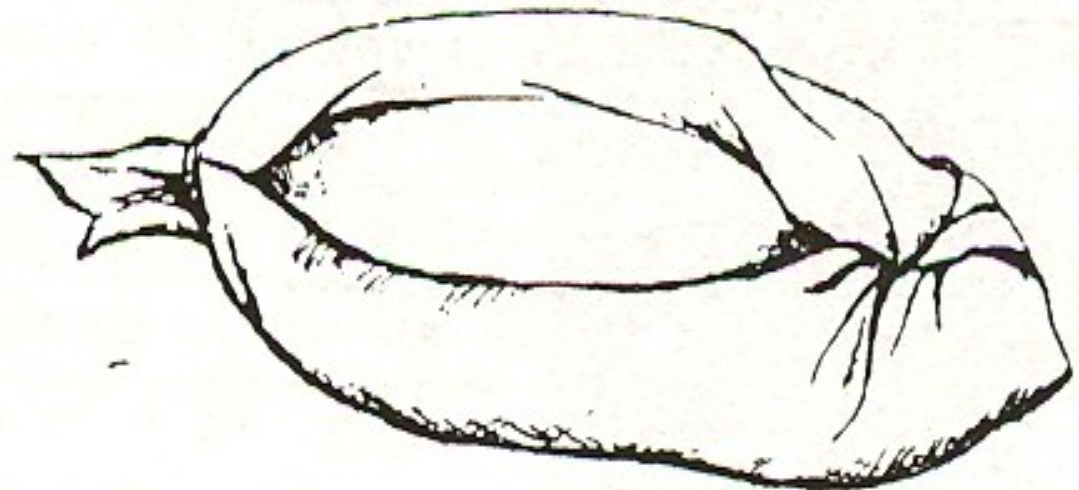

- Kalhoty = *cholov*
 - Do vysokých bot, u koňských handlířů často rajtky
 - Zdobení textilní aplikací
 - barva modrá, černá, hnědá, zelená, červená
- Klobouk = *kalapa, stadi*
 - symbol muže
 - dodnes u nás nejstarší generace, v Rumunsku velmi obvyklé i u chlapců
- Šátek
 - kolem krku
 - v pasu a na hlavě – romantizující vlivy

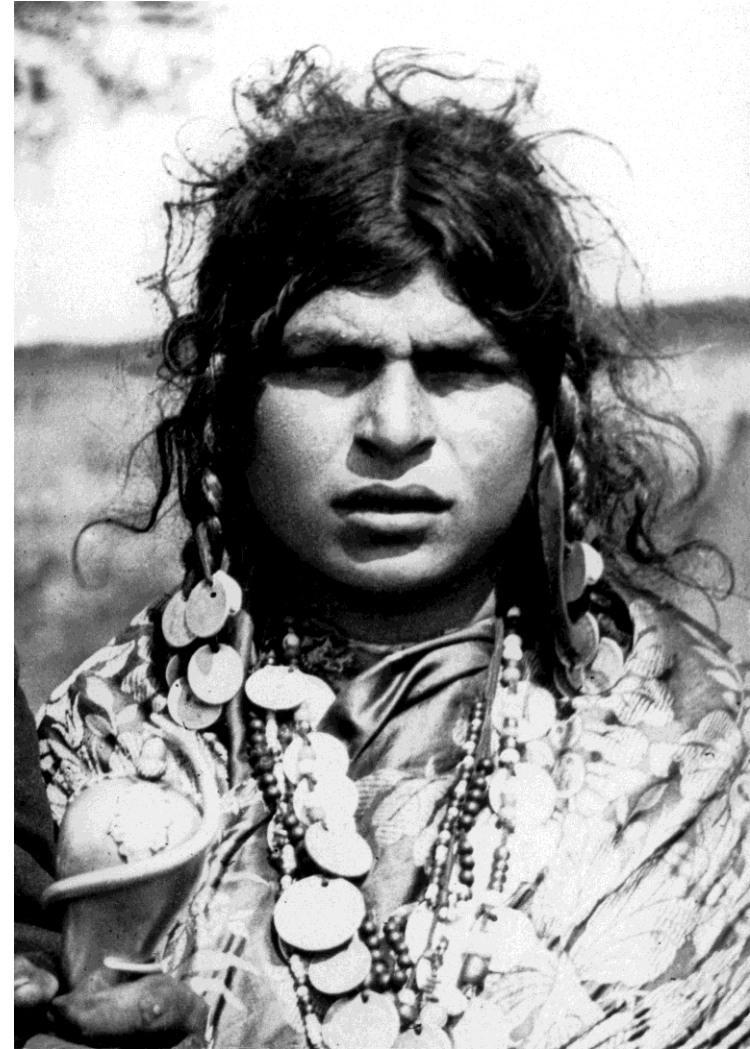
Obuv

- V letních měsících bosí
- Pevné kožené boty (= čizmy)
- Provizorní obuv
= *bočkora, cerula*
- *obal z hadry nebo
pytloviny, vnitřek
vycpaný slámou*

Úprava vlasů

- Ženy
 - Dlouhé vlasy zapletené do jednoho nebo dvou copů
 - Krátké vlasy symbolem smutku nebo nevěry
 - Vpletené stužky nebo provázky s mincemi, dnes výrazné spony
 - Květina ve vlasech = luludí
- Muži
 - dlouhé nebo polodlouhé vlasy
 - vousy – symbol muže

Šperky, ozdoby

- Kočovní Romové – zlato, dědičné kusy
 - Náušnice (= čeňa): kruhové, závěsné, mincové
 - Řetězy a řetízky (= lanca): mincové, náboženské motivy, tzv. ramena
 - Prsteny (= angrušta): mincové, velké kameny
- Usedlí Romové – minimum šperků, bižuterie
 - korálky (= *mirikle*): ručně navlékaná bižuterie

- **Symbolsy moci – vajda**
 - stříbrné ozdoby a mince na vestě nebo kabátu
 - řetězy na krk, hodinkové řetízky
 - knoflíky (= *kočaka*) na vestě nebo kabátu, obvykle funkce pouze estetická, zdobené filigrány, rostlinné i zvířecí motivy
 - hůl
 - tzv. pokál – obřadní konvice nebo pohár

Oděv dětský

- Staré kusy různé velikosti a vzhledu:
 - košile
- V letních měsících nahé
- Obuv jen minimálně
- Od 2. poloviny 20. století postupné srovnávání s majoritou, křestní oděvy

Finsko

Foto 35

Foto 36

Sinti

Rumunsko

Španělsko

65) GRANADA Citanas del Sacro Monte Citanes du Sacro Monte L. Reiss-Pere

Rusko

Типы цыганъ.

Собств. изд. фот. М. Дмитриева, Н.-Новгородъ.

Типы цыганъ.

Собств. изд. фот. М. Дмитриева, Н.-Новгородъ.

Literatura

Augustini, S., ab Hortis: Cigáni v Uhorsku 1775. Zigeuner in Ungarn 1775. Bratislava: Štúdio -dd-, 1995, s. 30-31.

Davidová, E.: Romano drom – Cesty Romů 1945-1990. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 1995, s. 88-93.

Dečeva, M.: Me bala šukar, mo diklo lolo. Oblekloto na Ciganite/Roma v Bulgarii. Gypsy/Roma Dress in Bulgaria. Sofia: 2004.

Horváthová, E.: Cigáni na Slovensku. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964, s. 249-260.

Horváthová, J.: Devleskere čhave. Svedectvom starých pohľadníc. Poprad: Region Poprad, 2006, str. 52-69.

Ficowski, J.: Cyganie w Polsce. Dzieje i obyczaje. Varšava: Interpress, 1989, s. 54-59.

Romové – O Roma. Tradice a současnost. Angoder the akának.
Brno: Moravské zemské muzeum, SVAN, Muzeum romské kultury, 1999, str. 44-46.

Stojka, P., Pivoň R.: Náš život. Amáro trajo. Bratislava: Slavomír Drozd studio, 2003, str. 92-101.

Danielová, H. (ed.): Sbírky Muzea romské kultury. Textil. Šperk. Přírůstky 1991-2006. Brno: Muzeum romské kultury, 2007.